

ZENON EUGENIUSZ ROSKAL

Lublin

KS. STANISŁAW MAZIERSKI – BIOGRAFIA NAUKOWA

1. FAKTY Z ŻYCIA

Stanisław Mazierski urodził się w Kowalu koło Włocławka 9 października 1915 r., jako drugie z pięciorga rodzeństwa Józefa i Apolonii z Rajewskich. W wieku siedmiu lat zaczął uczęszczać do Szkoły Powszechnej w Kowalu, którą ukończył w 1929 r. W ciągu następnych sześciu lat uczył się w Gimnazjum i Liceum Ziemi Kujawskiej we Włocławku. W 1936 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W wyniku działań wojennych – po rocznej przerwie – kontynuował studia w warszawskim Metropolitalnym Seminarium Duchownym. 19 czerwca 1943 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk ks. bpa A. Szlagowskiego. W ciągu najbliższych dwóch lat pełnił posługę kapłańską w Kieronozi k. Łowicza (archidiecezja warszawska) i Kruszynie k. Włocławka (diecezja włocławska). W r. 1945 został mianowany prefektem w Gimnazjum i Liceum Ziemi Kujawskiej we Włocławku.

Już po wojnie, w 1947 r., z polecenia władz Kurii Biskupiej zapisał się na Uniwersytet Warszawski, na Sekcję Filozofii Chrześcijańskiej, która w owym czasie istniała na Wydziale Teologii Katolickiej. Na tym też wydziale, w 1950 r. uzyskał dyplom magistra teologii w zakresie filozofii chrześcijańskiej na podstawie pracy *Koncepcja metafizyki hipotetycznej u M. Wartenberga*. Po utworzeniu Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej na Uniwersytecie Warszawskim kontynuował tam swoje studia filozoficzne. Zwieńczeniem tego okresu jest uzyskanie w r. 1951 stopnia doktora filozofii na podstawie rozprawy (pisanej pod kierunkiem ks. prof. P. Chojnackiego) zatytułowanej: *Pojęcie konieczności w filozofii św. Tomasza z Akwinu*. Bezpośrednio po uzyskaniu doktoratu został prefektem studiów i profesorem filozofii we włocławskim Wyższym Seminarium Duchownym.

W roku akademickim 1952/53 został zaangażowany na stanowisku adiunkta przy Katedrze Metafizyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Prowadził wówczas wykłady (kursoryczny i monograficzny) z metafizyki i filozofii przyrody oraz seminarium z filozofii przyrody. W latach 1953-1970 wykładał metafizykę i filozofię przyrody we wrocławskim Wyższym Seminarium Duchownym, a w latach 1956-1963 prowadził również te wykłady w lubelskim Wyższym Seminarium Duchownym. W 1956 r. został mianowany zastępcą profesora Katedry Kosmologii. W tym czasie aktywnie uczestniczył w organizowaniu Specjalizacji Filozofii Przyrody, która powstała w roku akademickim 1957/58 z inicjatywy ówczesnego Rektora KUL ks. prof. dra hab. M. Rechowicza. W 1961 r. habilitował się na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK na podstawie rozprawy *Determinizm i indeterminizm w aspekcie fizykalnym i filozoficznym*. W latach 1962-1964 odbył specjalistyczne studia w Institut Supérieur de Philosophie Katolickiego Uniwersytetu w Louvain pod kierunkiem profesorów tego uniwersytetu L. Raeymaekera, G. van Rieta i J. Ladrière. W następnym roku Rada Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL wybrała go na prodziekana tego wydziału i kierownika Katedry Filozofii Przyrody Nieożywionej (Kosmologii). W roku 1966 został docentem, pięć lat później uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1981 r. profesora zwyczajnego. Po ciężkiej chorobie serca przeszedł na emeryturę, ale nie rozstał się całkowicie z pracą naukowo-badawczą. Jako emerytowany profesor, w ramach zajęć zleconych, prowadził seminarium z filozofii przyrody aż do 1991 r., a ostatnią recenzję wydawniczą ukończył na kilka dni przed śmiercią. Zmarł 23 VI 1993 r. w Lublinie. Zmarłego pożegnał podczas nabożeństwa żałobnego w kościele akademickim Rektor KUL ks. prof. dr hab. S. Wielgus. Mowę pożegnalną wygłosił ks. prof. dr hab. Z. Hajduk, a egzekwie odprawił ks. bp R. Karpiński. Zmarły został pochowany na cmentarzu przy ulicy Lipowej, nad trumną przemawiali ks. prof. dr hab. M. Lubański i ks. bp R. Andrzejewski.

2. PRACA BADAWCZA

W działalności naukowej ks. prof. S. Mazierskiego można zauważyć trzy poziomy: metanaukowy, metafizyczny i przedmiotowy. Na każdym z tych poziomów dają się zauważyć rozwiązania godne uwagi, aczkolwiek najwięcej prac poświęconych jest problematyce metanaukowej, w tym przede wszystkim zagadnieniom poznania fizykalnego.

Ksiądz Profesor najbardziej oddziałał jako teoretyk poznania fizykalnego. Na tym polu wyróżniał się wśród autorów neotomistycznych, bowiem zarówno

w swojej pracy naukowej, jak i dydaktycznej, a nawet organizacyjnej kładł szczególny nacisk na uprawianie filozofii przy uwzględnieniu wyników współczesnego przyrodoznawstwa, a przede wszystkim fizyki. W fizyce zdumiewała Go zaskakująca adekwatność matematycznych konstrukcji do opisu i predykcji danych doświadczenia. Reprezentował stanowisko głoszące nieprzecinanie się płaszczyzn poznania fizykalnego i filozoficznego i był szczególnie uwrażliwiony na wyrażenie implikacji filozoficznych nauk empirycznych. Szczególnie eksploatowana przez S. Mazierskiego była problematyka praw przyrody. Tym zagadnieniom poświęcił większość swoich artykułów oraz swoją ostatnią monografię zatytułowaną *Prawa przyrody. Studium metodologiczne*. W pracy tej poddaje wszechstronnej analizie przyrodnicze i filozoficzne koncepcje praw przyrody. W kontekście omawiania tych zagadnień zastanawia się nad możliwością zjawisk cudownych. Rozwiązanie tego problemu widzi w uchyleniu absolutnej konieczności praw przyrody i bezwzględnego determinizmu w przyrodzie. Zgodnie z duchem tego rozwiązania układy fizyczne i biologiczne podlegające prawom, pod wpływem czynnika transcendentnego, mogą ulegać takim strukturalnym i funkcjonalnym modyfikacjom, które z jednej strony nie dają się opisać przy pomocy aparatu pojęciowego teorii empirycznych, z drugiej zaś dopuszczają możliwość zjawisk cudownych.

W płaszczyźnie metafizycznej podstawowym problemem jest koncepcja filozofii przyrody. Praca *Prolegomena do filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej* zawiera propozycję programu filozofii przyrody i jest zarazem głosem w dyskusji, jaka się wówczas toczyła w kręgu filozofów neotomistycznych wokół statusu metodologicznego filozofii przyrody. Pogłębione rozwiązanie tego problemu oraz częściową realizację programu zarysowanego w *Prolegomenach* znajdujemy w pracy *Elementy kosmologii przyrodniczej i filozoficznej*. Proponowane rozwiązania, aczkolwiek okazały się sporne, stały się trwałym dorobkiem w filozofii przyrody. Książka Mazierski przyjął, że punktem wyjścia filozofii przyrody jest doświadczenie naukowe i potoczne, przedmiotem badań są najogólniejsze właściwości ciał materialnych (rociągłość, przestrzenność, czasowość i zmienność), a metodą jest abstrakcja fizyczna. Tak rozumiana dyscyplina jest autonomiczna. Pod pewnymi względami jest zamknięta, pod innym zaś otwarta na wyniki nauk przyrodniczych i tezy innych systemów filozoficznych.

Realizując częściowo program tak skonceptualizowanej filozofii przyrody, w płaszczyźnie przedmiotowej filozofii przyrody, Prof. Mazierski podjął niektóre zagadnienia filozofii przyrody nieożywionej. Omawiając elementy klasycznej kosmologii filozoficznej, zajął się zagadnieniem atrybutów istniejących w przyrodzie ciał i problemem celowości.

3. UWAGI OGÓLNE

Książd Profesor wielokrotnie powoływał się w swojej wieloletniej praktyce dydaktycznej na swoich mistrzów, a trzeba dodać, że w czasie swoich studiów miał szczęście słuchać wykładów tak wybitnych uczonych, jak profesorowie: W. Sierpiński, S. Pieńkowski, Cz. Białobrzeski, A. Mostowski. Bardzo dbał o poziom językowy prac pisanych pod jego kierunkiem na seminarium filozofii przyrody. Powołując się na mistrzów słowa mówionego, takich jak A. Zelwerowicz, podkreślał rolę prawidłowego akcentowania i dykcji. Bardzo bolał z powodu postępującej degradacji polszczyzny zarówno w mowie jak i w piśmie. Wielokrotnie podkreślał ważność doboru tematu prac (habilitacyjnych, doktorskich, magisterskich). Dawał swobodę wyboru tematu, ale uczulał na to, by temat był odpowiedni dla osoby piszącej. W pracy dydaktycznej był sumienny i obowiązkowy oraz bardzo uczulony na ważność wykładanej problematyki filozoficznej dla ogólnego wykształcenia filozoficznego.

BIBLIOGRAFIA

1. Mazierski S.: Z dziejów specjalizacji filozofii przyrody na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. „Roczniki Filozoficzne” 16:1968 z. 3 s. 5-14.
2. Mazierski S.: Refleksje nad moją pracą naukową na KUL z perspektywy czasu. „Roczniki Filozoficzne” 32:1984 z. 3 s. 5-12.
3. Hajduk Z., Piersa H.: Książd Stanisław Mazierski 1915-1993. „Przegląd Uniwersytecki” 5:1993 s. 15.

4. WYKAZ PRAC NAUKOWYCH

Pozycje książkowe:

1. Pojęcie konieczności w filozofii św. Tomasza z Akwinu. Lublin 1958.
2. Determinizm i indeterminizm w aspekcie fizykalnym i filozoficznym. Lublin 1961.
3. Prolegomena do filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej. Lublin 1969.
4. Elementy kosmologii filozoficznej i przyrodniczej. Poznań 1972.
5. Zarys filozofii przyrody ożywionej. Praca zbiorowa pod redakcją ks. Stanisława Mazierskiego. Lublin 1980.
6. Prawa przyrody. Studium metodologiczne. Lublin 1993.

Artykuły:

1. Koncepcja metafizyki hipotetycznej u M. Wartenberga. „Collectanea Theologica” 24:1953 Fasc. I-IV s. 75-120.
2. Problem substancjalizmu u podstaw rzeczywistości fizycznej. „Roczniki Filozoficzne” 4:1954 s. 87-105.
3. Uogólnienie pojęcia przyczynowości. „Roczniki Filozoficzne” 5:1957 z. 4, s. 153-171.
4. Obraz świata w oczach fizyka i historyka. „Roczniki Filozoficzne” 6:1958 z. 3 s. 99-118.
5. Zasada przyczynowości w aspekcie fizycznym i metafizycznym. „Zeszyty Naukowe KUL” 1:1958 nr 4 s. 27-42.
6. Fizyczne a filozoficzne wyjaśnianie rzeczywistości. „Roczniki Filozoficzne” 7:1959 z. 3 s. 39-67.
7. Podstawowe realności w filozofii i fizyce. „Roczniki Filozoficzne” 8:1960 z. 3 s. 5-22.
8. Cud a prawa przyrody. „Znak” nr 72(6):1960.
9. Pojęcie determinizmu fizycznego. „Roczniki Filozoficzne” 9:1961 z. 3 s. 43-63.
10. Relatywizm epistemologiczny a relatywizm w szczególnej teorii względności. „Roczniki Filozoficzne” 10:1962 z. 3 s. 5-35.
11. Prawa przyrody jako uogólnienia indukcyjne. „Roczniki Filozoficzne” 11:1963 z. 3 s. 15-30.
12. Doświadczenie naukowe a doświadczenie potoczne. „Sprawozdania z czynności wydawniczej i posiedzeń naukowych Towarzystwa Naukowego KUL” 1:1966-1967 s. 54-57.
13. Czy filozofia przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej jest tzw. nauką pośrednią? „Roczniki Filozoficzne” 14:1966 z. 3 s. 5-16.
14. Współczesne koncepcje praw przyrody. „Zeszyty Naukowe KUL” 10:1967 nr 2(38) s. 25-36.
15. Przedmiot filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej. „Roczniki Filozoficzne” 15:1967 z. 3 s. 5-30.
16. Czy filozofia Tomasza z Akwinu jest systemem zamkniętym? „Roczniki Filozoficzne” 16:1968 z. 3 s. 25-34.
17. Z dziejów specjalizacji filozofii przyrody na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. „Roczniki Filozoficzne” 16:1968 z. 3 s. 5-14.
18. Metoda filozofii przyrody inspiracji arystotelesowsko-tomistycznej. „Roczniki Filozoficzne” 17:1969 z. 3 s. 27-56.
19. Charakterystyka i kierunki rozwoju kosmologii przyrodniczej. „Roczniki Filozoficzne” 18:1970 z. 3 s. 13-25.
20. Relatywizacja przestrzeni i czasu w szczególnej teorii względności. „Roczniki Filozoficzne” 19:1971 z. 3 s. 35-52.
21. Mario Bungego klasyfikacja praw przyrodniczych. „Roczniki Filozoficzne” 20:1972 z. 3 s. 5-19.
22. Zagadnienie możliwości zjawisk cudownych ze stanowiska filozofii przyrody. W: Z zagadnień kultury chrześcijańskiej. Lublin 1973 s. 231-239.
23. Zagadnienie kryteriów uznawania twierdzeń ogólnych za prawa przyrodnicze. „Roczniki Filozoficzne” 21:1973 z. 3 s. 23-42.
24. Problem prawomocności i różnorodności prognoz przyrodniczych. „Studia Philosophiae Christianae” 9:1973 nr 1 s. 87-102.
25. Mechanicyzm i finalizm. „Roczniki Filozoficzne” 22:1974 z. 3 s. 5-21.
26. Status naukowy praw biologicznych. „Summarium” nr 3(23) za rok 1974 s. 7-11.
27. Zagadnienie funkcjonalizmu na terenie nauk szczegółowych. „Roczniki Filozoficzne” 22:1975 z. 3 s. 5-19.

28. Geneza i rozwój pojęcia prawa przyrody. I Prawa deterministyczne. „Roczniki Filozoficzne” 24:1976 z. 3 s. 5-11.
29. Z metodologii filozofii przyrody nieożywionej i przyrodoznawstwa (wraz z ks. Z. Hajdukiem). „Zeszyty Naukowe KUL” 19:1976 nr 2(74) s. 65-69.
30. Czas a wieczność. „Roczniki Filozoficzne” 25:1977 z. 3 s. 71-84.
31. Pojęcie prawdy w fizyce współczesnej. „Roczniki Filozoficzne” 26:1978 z. 3 s. 5-19.
32. Analiza matematyczna komórki pszczelej. „Roczniki Filozoficzne” 26:1978 z. 3 s. 153-155.
33. Geneza i rozwój pojęcia praw statystycznych. „Studia Philosophiae Christianae” 15:1979 nr 1 s. 61-80.
34. Fenomenalistyczny i ontologiczny aspekt badań antropologicznych. „Roczniki Filozoficzne” 27:1979 z. 3 s. 5-19.
35. Wieloaspektowość problemu celowości (wraz z ks. S. Ziębą). W: Zarys filozofii przyrody ożywionej. Lublin 1980 s. 203-219.
36. Albert Einstein o roli filozofii w naukach fizykalnych. „Roczniki Filozoficzne” 28:1980 z. 3 s. 71-86.
37. Prawa fizykalne a prawa biologiczne. „Roczniki Filozoficzne” 30:1982 z. 3 s. 97-117.
38. Alberta Einsteina filozofia nauki i religii. „Roczniki Filozoficzne” 31: 1983 z. 3 s. 45-57.
39. Refleksje nad moją pracą naukową na KUL z perspektywy czasu. „Roczniki Filozoficzne” 32:1984 z. 3 s. 5-12.
40. Pojęcie prawdy w filozofii klasycznej i w fizyce współczesnej. W: Społeczno-kulturowe problemy nauki i cywilizacji. Lublin 1985 s. 171-185.
41. The Newtonian Concept of Space and Time. W: Isaac Newtons Philosophiae naturalis principia mathematica. Singapore-New Jersey-Hong Kong 1988 s. 15-28.
42. Newtonowskie pojęcie przestrzeni i czasu. „Studia Philosophiae Christianae” 25:1989 nr 2 s. 139-153.
43. Zakres stosowalności fizycznej zasady przyczynowości. „Studia Philosophiae Christianae” 28:1992 nr 2 s. 77-93.

Referaty:

1. Niektóre atrybuty filozofii św. Tomasza z Akwinu (referat wygłoszony we Włocławku w 1974 r. dla uczczenia 700 lecia śmierci św. Tomasza z Akwinu). „Roczniki Filozoficzne” 23:1975 z. 3 s. 147-151.
2. E. Gilsona stanowisko wobec problemu celowości (referat wygłoszony na posiedzeniu Komisji Filozofii Przyrody Towarzystwa Naukowego KUL 23 V 1975). „Roczniki Filozoficzne” 24:1976 z. 3 s. 101-105.
3. Ist die Philosophie von Thomas Aquinas ein geschlossenes oder ein offenes System? (streszczenie odczytu wygłoszonego na VI Internationaler Kongress für Mittelalterliche Philosophie. Bonn 29 VIII-3 IX 1977). W: Sprache und Erkenntnis im Mittelalter. Bonn 1981.

Przynależność do towarzystw naukowych:

1. Członek zwyczajny Towarzystwa Naukowego KUL.
2. Przynależność do Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale (S.I.E.P.M.).
3. Członek Polskiego Towarzystwa Astronomicznego.
4. Przynależność do Société Internationale Thomas D'Aquin.

REV. STANISŁAW MAZIERSKI – SCIENTIFIC BIOGRAPHY

S u m m a r y

The life and the scientific career of prof. Stanisław Mazierski are shown. In the three parts of the paper the most important facts from his life, the characteristic of his scientific career and some general remarks on his personality are presented. The paper contains also the complete list of his scientific works (books, articles, reports) and the names the learned societies he was a member.